

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka a JUDr. Tomáše Foltase v právní věci žalobkyně: **ENERGOTRADE, a. s.**, v konkursu, se sídlem Štefánikova 18/25, Praha 5, zastoupená JUDr. Kateřinou Radostovou, advokátkou se sídlem Břehová 208/8, Praha 1, proti žalovanému: **Finanční úřad pro hlavní město Prahu**, se sídlem Štěpánská 28, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 7. 2014, č. j. 5 Af 22/2014 – 39,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 9. 7. 2014, č. j. 5 Af 22/2014 – 39, byla odmítnuta žaloba podaná žalobkyní (dále jen „stěžovatelka“) proti platebním výměrům Finančního úřadu pro hlavní město Prahu (dále jen „finanční úřad“) ze dne 29. 10. 2013, č. j. 5238154/13/2005-24901-110121, č. j. 5238168/13/2005-24901-110121 a č. j. 5238137/13/2005-24901-110121, a ze dne 17. 1. 2014, č. j. 6075133/13/2005-24901-11021 a č. j. 6075534/13/2005-24901-11021. V odůvodnění usnesení městský soud uvedl, že žaloba byla podána až po prohlášení konkursu na majetek stěžovatelky, tedy v době, kdy stěžovatelka již nebyla k podání žaloby oprávněna, neboť toto oprávnění ke dni prohlášení

konkursu (8. 8. 2013) přešlo na insolvenčního správce. Proto byla žaloba odmítnuta jako návrh podaný osobou k tomu zjevně neoprávněnou podle ust. § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.

Proti tomuto usnesení městského soudu podala stěžovatelka v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodu uvedeného v ust. § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Podle názoru stěžovatelky není postup zvolený městským soudem nic jiného než *denegatio iustitiae*, neboť ust. § 65 odst. 1 i 2 s. ř. s. spojují žalobní legitimaci s tvrzením o porušení práv, obecněji se zásahem do právní sféry, žalobce. Napadená rozhodnutí finančního úřadu se dotýkají právní sféry stěžovatelky jako daňového subjektu, tedy nikoliv ustanoveného insolvenčního správce. Zákon č. 182/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“), nestanoví, že by prohlášení konkursu mělo dopad na dlužníkovu způsobilost k právům a povinnostem (právní subjektivitu), naopak z ust. § 245 odst. 3 insolvenčního zákona plyne, že prohlášení konkursu nemá vliv na dlužníkovu způsobilost k právním úkonům a na jeho procesní způsobilost. Hmotněprávním nositelem dotčených práv a povinností zůstává nadále dlužník. Insolvenční správce přitom může od okamžiku prohlášení konkursu v daňovém řízení činit z titulu svého jednatele oprávnění takové úkony, které v daném okamžiku svědčí dlužníkovi, např. místo dlužníka podat odvolání proti platebnímu výměru s účinky totožnými jako by podání učinil dlužník. Právní pozici insolvenčního správce upravuje pro daňové řízení ust. § 20 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“). Z citovaného ustanovení lze pro daňové řízení dovodit pouze to, že veškerá práva a povinnosti dlužníka může vykonávat i insolvenční správce, byť nebude vystupovat v pozici daňového subjektu, nýbrž v pozici osoby, která jeho jménem činí veškeré procesní úkony. Insolvenční správce v daňovém řízení není právním nástupcem daňového subjektu, resp. daňového dlužníka, ani jeho procesním nástupcem. Insolvenční správce nenabývá okamžikem prohlášení konkursu postavení vedlejšího účastníka v daňovém řízení, ani do něj nevstupuje jako nový účastník místo dlužníka. Ve smyslu citovaného ustanovení se stává pouze nově osobou, která může činit právní úkony, jež mají z hlediska právního postavení dlužníka stejné právní účinky, jako by je učinil dlužník. Stěžovatelka proto namítala, že městský soud pochybil, když vycházel výhradně ze znění ust. § 249 odst. 1 insolvenčního zákona, aniž by vzal v úvahu i jiná ustanovení právních předpisů týkajících se její oprávněnosti podat žalobu. Kromě citovaných ustanovení insolvenčního zákona a daňového řádu tak učinil rovněž ve vztahu k ust. § 266 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 266 odst. 2 insolvenčního zákona, která představují zákonem předvídanou výjimku z ust. § 249 odst. 1 citovaného zákona. Prohlášením konkursu se totiž nepřerušují daňová řízení, přičemž účastníkem těchto řízení je i nadále dlužník. Přitom stěžovatelkou podaná žaloba souvisí právě s jejím účastenstvím v daňovém řízení, směřuje k hájení jejích zákonných práv jako účastníka daňového řízení, v důsledku čehož je nutné konstatovat, že má v této věci procesní způsobilost jako účastník řízení. Ačkoliv insolvenční zákon obsahuje řadu ustanovení, jež stanoví, že insolvenční správce vystupuje jako účastník řízení místo dlužníka, žádné se nevztahuje na soudní řízení správní. S. ř. s. zvláštní úpravu ve vztahu k insolvenčnímu řízení rovněž neobsahuje, přičemž ust. § 246 odst. 1 věty první insolvenčního zákona rovněž nemůže mít na věcnou legitimaci stěžovatelky dopad, neboť podle ust. § 33 odst. 2 s. ř. s. má způsobilost být účastníkem řízení ten, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti. Z ust. § 245 odst. 3 insolvenčního zákona plyne, že prohlášení konkursu nemá vliv ani na dlužníkovu způsobilost k právním úkonům a na jeho procesní způsobilost. Již pouze v tomto ohledu nelze žalobu stěžovatelky považovat za návrh podaný osobou k tomu „zjevně

pokračování

neoprávněnou“. Opačný závěr by totiž měl pro stěžovatelku závažné dopady s ohledem na ztrátu možnosti se soudně bránit proti napadeným rozhodnutím, čímž by z hlediska ústavních principů došlo k neproporcionálnímu zásahu do jejího práva jako daňového subjektu na spravedlivý proces. Městský soud tak měl stěžovatelkou podanou žalobu považovat za žalobu podanou osobou oprávněnou. Stěžovatelka dále namítala nesprávné posouzení ust. § 252 insolvenčního zákona ve vztahu k tomu, že pro podání žaloby neexistovalo „nebezpečí z prodlení“, když podle názoru městského soudu není zřejmé, kdo podal jménem stěžovatelky odvolání proti šesti napadeným platebním výměrům, které byly vydány až několik měsíců po jmenování insolvenčního správce. Touto úvahou městský soud předně popírá své předchozí závěry o tom, že i odvolání proti rozhodnutím finančního úřadu podává výhradně insolvenční správce, nikoliv dlužník, v důsledku čehož je napadené usnesení vnitřně rozporným a nesrozumitelným. Zásadní pochybení však v tomto ohledu stěžovatelka spatřuje v postupu městského soudu, který si pochybnosti o osobě odvolatele, měly-li být relevantní pro posouzení otázky „nebezpečnosti“, neodstranil postupem podle ust. § 37 odst. 5 s. ř. s. Navíc městský soud učinil úvahu, že „nebezpečí z prodlení“ ve smyslu ust. § 252 insolvenčního zákona není zřejmé, ačkoliv zjistil, že insolvenční správce žalobu nepodal. Tím potvrdil, že stěžovatelkou v žalobě zmiňovaná hrozba toho, že insolvenční správce v zákonem stanovené lhůtě žalobu nepodá, čímž budou vedle stěžovatelky poškozeni i její věřitelé, byla důvodná. Napadené usnesení městského soudu bylo tedy vydáno v rozporu se zákonem, když k odmítnutí žaloby bez meritorního projednání věci nebylo důvodu. Tímto postupem městského soudu byla stěžovatelka zkrácena na svém právu domáhat se soudní ochrany svých veřejných subjektivních práv, jejichž je nositelem. Z uvedeného důvodu navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v souladu s ust. § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnila stěžovatelka, přičemž neshledal vadu uvedenou v odstavci 4 citovaného ustanovení, k níž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Stěžovatelka v kasační stížnosti uplatnila pouze jedinou stížní námitku, a to, že se v dané věci jednalo o dotčení její právní sféry jako daňového subjektu, tedy nikoliv ustanoveného insolvenčního správce, a proto byla oprávněna podat žalobu.

Otázkou procesních práv správce konkursní podstaty v daňovém řízení se Nejvyšší správní soud zabýval již v rozsudku ze dne 13. 7. 2005, č. j. 1 Afs 55/2004 - 94, publikovaný pod č. 713/2005 Sb. NSS, kde uvedl, že „na hmotněprávním postavení daňového subjektu (úpadce) se prohlášením konkursu nic nemění potud, že i nadále zůstává daňovým dlužníkem; správce daně tedy vyměřuje daň jemu, a nikoliv správci konkursní podstaty. U daňového subjektu však dochází k omezení jeho dispozičních oprávnění ve smyslu § 14 odst. 1 písm. a) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, což se nutně promítne i v rovině procesní v daňovém řízení, do něhož vstupuje jako tzv. třetí osoba podle § 7 odst. 2 písm. e) (pozn. ve znění tehdy účinném) zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, správce konkursní podstaty. Jako projev omezení dispoziční volnosti úpadce přechází na správce konkursní podstaty v souladu s § 14a odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti, které mj. i podle daňových předpisů jinak přísluší úpadci, jestliže souvisí s nakládáním s majetkem patřícím do podstaty. To platí jak pro výkon

subjektivních práv a povinností hmotných, tak i procesních. Správce konkursní podstaty má proto v daňovém řízení stejná práva, jako měl úpadce: správce daně se správcem konkursní podstaty jedná v daňovém řízení týkajícím se daňové povinnosti úpadce, a jemu také doručuje rozhodnutí. Důsledkem přechodu oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti v daňovém řízení je rovněž to, že odvolání proti platebnímu výměru je oprávněn podat správce konkursní podstaty, a nikoliv úpadce“.

Obdobně Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 5. 10. 2006, č. j. 7 Afs 127/2004 - 72, který se, stejně jako v dané věci, zabýval situací, kdy k prohlášení konkursu došlo během daňového řízení, vyslovil, že „pouze konkurzní správce byl (...) aktivně legitimován k podání žaloby proti rozhodnutí správce daně, jímž byla zamítnuta jeho reklamace proti rozhodnutí, kterým byl převeden přeplatek na dani z příjmů právnických osob na nedoplatek daně z přidané hodnoty, tj. žalobu týkající se majetku patřícího do podstaty, a rovněž pouze konkursní správce je aktivně legitimován podat proti zamítavému rozhodnutí krajského soudu kasační stížnost.“

Nejvyšší soud ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 17. 6. 1998, sp. zn. Cpj 19/98, konstatoval, že „není rozhodné, zda jde o řízení soudní či jiná (např. správní řízení). Nároky, které se týkají majetku patřícího do konkursní podstaty, se přitom rozumí veškeré nároky, jež s majetkem podstaty přímo či nepřímo souvisejí a které tak mají vliv na některá (byť dílčí) oprávnění s majetkem podstaty spojená.“ Nejvyšší správní soud pak v rozsudku ze dne 3. 4. 2007, č. j. 8 Afs 88/2005 - 53, dovodil, že „pojem „nároky, které se týkají majetku patřícího do konkursní podstaty“, v souvislosti se zpochybňováním zákonnosti správního rozhodnutí je nutno vnímat tak, že jde i o nároky, jež by se konkursní podstaty mohly dotýkat.“

Nejvyšší správní soud v této souvislosti uvádí, že skutečnost, že určité soudní rozhodnutí vychází z již zrušeného zákona, nemusí bez dalšího znamenat, že závěry v něm vyslovené nejsou relevantní i ve vztahu k nové právní úpravě. Podstatné je to, zda se změnou zákona došlo také ke změně příslušné právní regulace, nebo zda do nového zákona byla převzata původní úprava. Pokud by došlo pouze k převzetí původní úpravy bez jejích významnějších změn, není důvodu původní judikaturu neaplikovat i za účinnosti nového zákona.

V daném případě lze konstatovat, že právní úprava obsažená v ust. § 14 odst. 1 písm. a) a d) a v § 14a odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, z níž vycházel Nejvyšší správní soud při právním hodnocení v citovaných rozsudcích, je obdobná té, která je nyní obsažena v ust. § 246 odst. 1 a 2 a § 249 odst. 1 insolvenčního zákona.

Důsledkem prohlášení konkursu na majetek dlužníka je, že do jeho procesního postavení vstupuje insolvenční správce. Mezi oprávnění insolvenčního správce disponovat s majetkem náležejícím do majetkové podstaty lze zařadit i oprávnění vykonávat procesní práva v soudním přezkumu zákonnosti rozhodnutí správce daně. Insolvenční správce je místo dlužníka oprávněn a povinen hájit zájmy týkající se majetku v majetkové podstatě, a je to tedy pouze on, kdo po prohlášení konkursu svojí procesní aktivitou určuje, zda bude podána žaloba. Jen takto lze totiž zaručit, že bude jednáno v souladu s účelem konkursního

pokračování

řízení, jímž je zejména uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a co nejvyšší a zásadně poměrné uspokojení dlužníkových věřitelů [§ 1 písm. a) insolvenčního zákona].

V dané věci je nesporné, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 8. 8. 2013, č. j. MSPH 96 INS 18838/2013-A-15, byl prohlášen konkurs na majetek stěžovatelky a byl ustanoven insolvenční správce. Předmětné platební výměry byly vydány dne 29. 10. 2013 a dne 17. 1. 2014. Následně v květnu 2014 podala stěžovatelka žalobu. Rovněž není pochyb o tom, že žaloba byla podána proti daňovým rozhodnutím (vyměření a doměření daně z přidané hodnoty), a tak se v konečném důsledku týkala majetku náležejícího do majetkové podstaty dlužníka. V této souvislosti je nutné poukázat na ust. § 249 odst. 1 insolvenčního zákona, podle kterého *„Není-li zákonem stanoveno jinak, je osobou oprávněnou k podání žaloby nebo jiného návrhu k vymožení nároku dlužníka včetně jeho zajištění, který se týká majetkové podstaty, po prohlášení konkursu pouze insolvenční správce; návrh podaný jinou osobou soud zamítne.“* Byl to tedy insolvenční správce, komu případně svědčilo oprávnění podat ve věci žalobu. Pokud žalobu podala stěžovatelka, která byla v postavení dlužníka podle insolventního zákona, podala ji osoba k tomu zjevně neoprávněná. Městský soud proto postupoval v souladu se zákonem, pokud žalobu podanou stěžovatelkou odmítl podle ust. § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.

Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl bez jednání postupem podle ust. § 109 odst. 2 s. ř. s., podle kterého o kasační stížnosti rozhoduje zpravidla bez jednání.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatelka v řízení úspěch neměla a finančnímu úřadu žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. října 2014

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu